एकाइ ३ · सजीव र तिनको बनोट: वर्गीकरण र सूक्ष्म जीव

कार्यपत्र

पूर्णाङ्क 37

नाम ______________________ कक्षा ________ रोल नं. ______ मिति ____________ प्राप्ताङ्क _____ / 37

1 मुख्य शब्द [4]

कोठामा दिइएका उपयुक्त शब्द छानी तलको अनुच्छेदका खाली ठाउँ भर्नुहोस्। कोठाका दुईओटा शब्द प्रयोग हुँदैनन्। प्रत्येक खाली ठाउँको 0.5 अङ्क छ।

अकोषीय	**क्याप्सिड**	**प्रोटिस्टा**	**फर्मेन्टेसन**	**माइकोटा**	**मोनेरा**	**लिनियस**	**वर्गीकरण**	**सिउडोपोडिया**
हाइफी								

समानता र भिन्नताका आधारमा जीवहरूलाई समूह र उपसमूहमा छुट्याउने प्रक्रियालाई ________________ भनिन्छ। पाँच जगत् प्रणालीमा ब्याक्टेरिया जस्ता सबै एककोषीय प्रोक्यारियोटलाई ________________ जगत्मा र अमिबा जस्ता एककोषीय युक्यारियोटलाई ________________ जगत्मा राखिन्छ। भाइरस कोष होइन, यो ________________ हुन्छ र यसको आनुवंशिक पदार्थलाई ________________ भनिने प्रोटिनको आवरणले बेरेको हुन्छ। अमिबाले ________________ को सहायताले हिँड्छ र खाना समात्छ। फन्जाइको शरीर ________________ भनिने मसिना धागाले बनेको हुन्छ। यिस्टले चिनीलाई अल्कोहल र कार्बन डाइअक्साइडमा बदल्ने प्रक्रियालाई ________________ भनिन्छ।

2 चित्रको नामाङ्कन [3]

चित्रमा काटेर देखाइएका दुईओटा भाइरस छन्: ब्याक्टेरियोफेज (बायाँ) र कोरोना भाइरस (दायाँ)। 1 देखि 6 सम्मका अङ्कले जनाएका भागको नाम लेख्नुहोस्। प्रत्येकको 0.5 अङ्क छ।

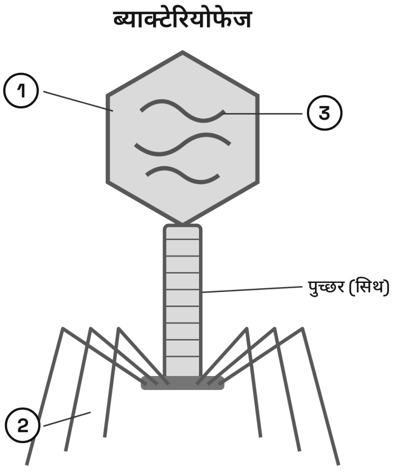

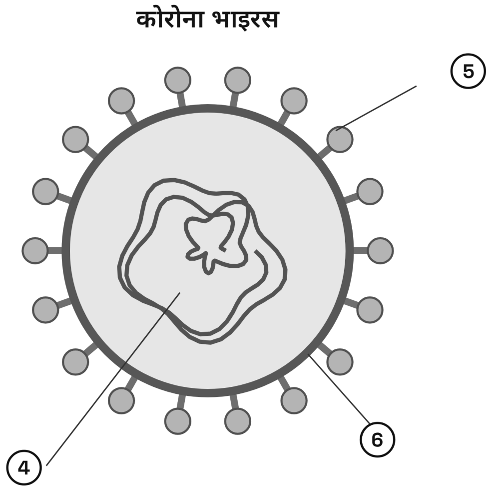

1. ______________________ 2. ______________________

3. ______________________ 4. ______________________

5. ______________________ 6. ______________________

3 बहुवैकल्पिक प्रश्न [5]

तलका प्रश्नको सही विकल्प छनोट गर्नुहोस्।

i. दुई जगत् वर्गीकरण प्रणालीका प्रणेता को हुन्? [1]

क. ह्विटेकर (Whittaker) **ख.** हेकेल (Haeckel)

ग. लिनियस (Linnaeus) **घ.** एरिस्टोटल (Aristotle)

ii. लिनियसले च्याउलाई वनस्पति जगत्मा राखेका थिए। आज यसलाई छुट्टै जगत्, फन्जाइमा किन राखिन्छ? [1]

क. यो वर्षायाममा उम्रने भएकाले

ख. यसमा हरितकण नहुने र यसले अरू जीवबाट खाना सोस्ने भएकाले

ग. यसमा कोष नै नहुने भएकाले

घ. यो हिँडडुल गर्न सक्ने भएकाले

iii. पाँच जगत् प्रणालीअनुसार प्रोटोजोआ कुन जगत्मा पर्छन्? [1]

क. मोनेरा **ख.** प्रोटिस्टा

ग. माइकोटा **घ.** एनिमेलिया

iv. भर्खरै निकालिएको आलो गुन्द्रुक बिग्रिन नदिन र लामो समयसम्म भण्डारण गर्न के गर्नुपर्छ? [1]

क. डढ्ने गरी कडा घाममा सुकाउनुपर्छ

ख. छायामा सुकाउनुपर्छ

ग. ठिक्क थोरै ओस मात्र बाँकी रहने गरी सुकाउनुपर्छ

घ. आलै हावा नछिर्ने बोतल वा बट्टामा राख्नुपर्छ

v. भाइरसलाई सजीव र निर्जीवबिचको पुल किन भनिन्छ? [1]

क. यो कोषले बनेको हुने भएकाले

ख. यसले आफ्नो खाना आफैँ बनाउन सक्ने भएकाले

ग. यो जीवित कोषभित्र सङ्ख्या बढाउँछ, तर बाहिर जीवनको कुनै लक्षण देखाउँदैन

घ. यो मरेका शरीरमा मात्र पाइने भएकाले

4 अति छोटो उत्तर [3]

तलका प्रश्नको अति छोटो उत्तर लेख्नुहोस्।

क. सूक्ष्म जीवलाई सामान्य बोलीचालीमा के भनिन्छ? [1]

ख. कोसेबालीका जराका गाँठामा बसेर हावाको नाइट्रोजन स्थिर गर्ने ब्याक्टेरिया कुन हो? [1]

ग. फ्रिजमा राखेको खाना किन लामो समयसम्म बिग्रिँदैन? [1]

5 छोटो उत्तर [8]

तलका प्रश्नको छोटो उत्तर लेख्नुहोस्।

क. कारण दिनुहोस्: भाइरसलाई जीव नभनी सूक्ष्म सङ्क्रामक कण भनिन्छ। [2]

ख. कारण दिनुहोस्: सुकाएर राख्दा फलफूल लामो समयसम्म बिग्रिँदैन। [2]

ग. ब्याक्टेरिया र भाइरसबिच कुनै दुई फरक लेख्नुहोस्। [2]

घ. भाइरसले लगाउने दुई र ब्याक्टेरियाले लगाउने दुई रोगको नाम लेख्नुहोस्। [2]

6 लामो उत्तर [8]

तलका प्रश्नको लामो उत्तर लेख्नुहोस्।

क. खाद्य संरक्षणका तरिका के के हुन्? कुनै एक तरिकाको व्याख्या गर्दै खाद्य संरक्षणको महत्त्व लेख्नुहोस्। [4]

ख. दुई जगत् प्रणालीका कुनै दुई विशेषता र कुनै दुई कमजोरी लेख्नुहोस्। [4]

7 गणितीय समस्या [4]

तलका गणितीय समस्या समाधान गर्नुहोस्। हिसाबका सबै चरण देखाउनुहोस्।

क. न्यानो दालमा एउटा ब्याक्टेरिया करिब हरेक 20 मिनेटमा दुई भागमा विभाजित हुन्छ। एउटा ब्याक्टेरियाबाट सुरु हुँदा 2 घण्टापछि कतिओटा ब्याक्टेरिया हुन्छन्? [2]

उत्तर: ____________________

ख. 500 g ताजा गुन्द्रुकको पात सुकाएपछि 50 g हुन्छ। कति पानी हटाइयो? ताजा पातको तौलको कति प्रतिशत पानी थियो? [2]

उत्तर: ____________________

8 सोच्नुहोस् [2]

सोचेर उत्तर लेख्नुहोस्।

घरमा बनाएको र बट्टामा राखिएको अचारमा कहिलेकाहीँ ढुसी पर्छ। यस्तो किन हुन्छ? अचारलाई ढुसीबाट सुरक्षित राख्न के गर्नुपर्छ?

9 क्रियाकलाप: कुन पाउरोटीमा पहिले ढुसी पर्छ? (अङ्क नदिइने)

पाउरोटी (वा रोटी) का तीनओटा टुक्रा तालिकामा देखाएजस्तै बन्द प्लास्टिकको झोलामा राख्नुहोस्। एक हप्तासम्म हरेक दिन झोला नखोली हेर्नुहोस् र तालिका भर्नुहोस्।

टुक्रा	कहाँ राखिएको	पहिलोपटक ढुसी देखिएको दिन	जाँचिएको संरक्षणको तरिका
भिजेको	न्यानो ठाउँमा		
भिजेको	फ्रिजमा		
घाममा सुकाएको	न्यानो ठाउँमा		